

Sygn. akt II UK 90/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiryło (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSA Anna Szczepaniak-Cicha (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku P. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
z udziałem Powiatowego Lekarza Weterynarii w K.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 grudnia 2014 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 20 sierpnia 2013 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 marca 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. ustalił właściwe ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych dla P. P., stwierdzając podleganie ustawodawstwu polskiemu w okresie od 1 marca 2009 r. do 31 marca 2010 r.

Sąd Okręgowy w O. wyrokiem z dnia 1 marca 2013 r. oddalił odwołanie P. P. i zasądził koszty zastępstwa procesowego na rzecz organu rentowego. Sąd pierwszej instancji ustalił, że ubezpieczony prowadzi działalność gospodarczą w zakresie usług weterynaryjnych, leczenia i profilaktyki zwierząt od 1 grudnia 1990 r. Decyzją z dnia 2 stycznia 2009 r. Powiatowy Lekarz Weterynarii w K. wyznaczył lekarza weterynarii P. P. do wykonywania w imieniu Inspekcji Weterynaryjnej w K. czynności związanych z badaniem zwierząt i ich mięsa, z wystawianiem wymaganych świadectw zdrowia oraz do zastępowania osoby wyznaczonej do wykonywania tych samych czynności w innym obwodzie terenowym. Na podstawie tej decyzji w dniu 2 stycznia 2009 r. doszło do zawarcia pomiędzy Powiatowym Lekarzem Weterynarii w K. a P. P. umowy zlecenia, mocą której P. P. przyjął do wykonywania czynności związane z nadzorem nad ubojem zwierząt badaniem zwierząt łownych oraz sprawowaniem nadzoru nad rozbiorem i przetwórstwem mięsa, które to czynności zostały szczegółowo opisane w załączniku do umowy. P. P. oświadczył, że posiada odrębny tytuł ubezpieczenia społecznego i nie wnosi o opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu zawartej umowy. Strony ustaliły także wynagrodzenie przez odesłanie do przepisów zawartych w odpowiednich rozporządzeniach Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Przed zawarciem opisanej umowy P. P. także wykonywał czynności w niej opisane, jednakże na podstawie umów zlecenia, które zawierał jako podmiot prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą. Umowy te nie były objęte obowiązkiem opłacania składek na ubezpieczenia społeczne czy zdrowotne. W 2009 r. Powiatowy Lekarz Weterynarii w K. nie zgodził się już na zawieranie takich umów z podmiotem gospodarczym, lecz jedynie z osobą fizyczną posiadającą wymagane uprawnienia. W dniu 1 marca 2009 r. P. P. zawarł umowę o pracę na czas nieokreślony z firmą E. w niepełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku lektora szkoleń internetowych. Umowa została zawarta w W., a praca miała być świadczona na Litwie. W okresie obowiązywania tej umowy P. P. był w W. tylko jeden raz, we wrześniu 2009 r., rozdawał wówczas ulotki i zachęcał do szkoleń przypadkowo spotkane osoby posługujące się językiem polskim, gdyż języka litewskiego nie znał. Później już nie wyjeżdżał na Litwę, w Polsce także nie wykonywał żadnych obowiązków na rzecz pracodawcy litewskiego, mimo to co

miesiąc otrzymywał z tytułu umowy o pracę wynagrodzenie w kwotach do 100 zł. W dniu 18 marca 2009 r. litewska instytucja ubezpieczeniowa wydała zaświadczenie E 101 LT dotyczące ustawodawstwa właściwego w zakresie zabezpieczenia społecznego stwierdzając, że w okresie od 01.03.2009 r. do 01.03.2012 r. P. P. podlega ustawodawstwu litewskiemu. P. P., powołując się na to zaświadczenie, zwrócił się do Powiatowego Inspektora Weterynaryjnego o odstąpienie od pobierania składek na ubezpieczenie zdrowotne, jednakże zleceniodawca nadal składował do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odprowadzał. Kolejną umowę zlecenia strony zawarły w dniu 4 stycznia 2010 r., składowki na ubezpieczenie zdrowotne nadal były odprowadzane. W dniu 1 marca 2010 r. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w K. zwrócił się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o wyjaśnienie kwestii ewentualnego zwrotu składek na rzecz P. P. Po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego Komisja Administracyjna ds. zabezpieczenia społecznego pracowników migrujących wydała w dniu 30 kwietnia 2010 r. zaświadczenie E 101 PL, w którym stwierdziła, że P. P. w okresie od 01.03.2009 r. do 28.02.2010 r. podlegał prawu polskiemu w zakresie zabezpieczenia społecznego. ZUS zwrócił się także do litewskiej instytucji ubezpieczeniowej o derogację zaświadczenia E 101 LT. W marcu 2011 r. Zakład został poinformowany przez instytucję litewską o unieważnieniu zaświadczenia E 101 LT, w konsekwencji tego Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy podkreślił, że rozstrzygając o prawidłowości decyzji należy odnieść się do przepisów rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, gdyż nowe rozporządzenie z dnia 29 kwietnia 2004 r. obowiązuje od 1 maja 2010 r. i reguluje stosunki na przyszłość. Zasadą wynikającą z tego rozporządzenia jest, że osoba będąca równocześnie pracownikiem najemnym na terytorium jednego państwa i prowadząca działalność na własny rachunek na terytorium drugiego państwa podlega ustawodawstwu państwa, na którego terytorium wykonuje pracę za wynagrodzeniem, przy czym za pracownika najemnego uważa się także osobę

wykonywając pracę na podstawie umowy zlecenia. Istota sporu dotyczy zatem stwierdzenia, czy P. P. realizował swe obowiązki z umów zlecenia jako podmiot gospodarczy w ramach prowadzonej działalności, czy też wyłącznie jako osoba fizyczna z określonymi uprawnieniami. Odwołując się do brzmienia umów Sąd Okręgowy przyjął, że były to umowy cywilnoprawne pomiędzy powiatowym lekarzem weterynarii a lekarzem weterynarii P. P., występującym jako osoba fizyczna. Sam ubezpieczony przyznał, że ostatecznie zgodził się na zawarcie umowy o świadczenie usług jako osoba fizyczna, znalazło to również odzwierciedlenie w deklaracjach podatkowych odwołującego się. Analizując przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej Sąd zważył, że w myśl art. 16 ust. 1 pkt 1 tej ustawy określone czynności, wymienione tam czynności mogły być powierzone wyłącznie lekarzowi weterynarii z określonymi kwalifikacjami, a więc osobie fizycznej, natomiast czynności wymienione w pkt 1a tej normy - zarówno osobie fizycznej, jak i lekarzowi prowadzącemu działalność gospodarczą. Gdyby rzeczony umowy cywilnoprawne, ze względu na rodzaj powierzonych lekarzowi czynności, zostały zawarte z P. P. jako podmiotem gospodarczym, w części byłyby nieważne. Przed zmianą przepisu art. 16 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej (w 2009 r.) ustawodawca dopuszczał możliwość powierzenia zadań powiatowego lekarza weterynarii osobom prowadzącym działalność gospodarczą, takie też umowy były zawierane przez P. P. do 2008 r. Umowa o świadczenie usług zawarta przez osobę fizyczną stanowi odrębny tytuł do objęcia ubezpieczeniem zdrowotnym, z mocy art. 66 ust. 1 lit. e ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Skoro zatem odwołujący się prowadził w kraju pozarolniczą działalność gospodarczą i odrębnie w 2009 r. i 2010 r. wykonywał umowy o świadczenie usług, będąc z tego tytułu „osobą zatrudnioną”, o której mowa w art. 14 ust. 2 lit. b ppkt i/ rozporządzenia 1408/71, nadto zamieszkiwał i zamieszkuje w Polsce, to podlegał w okresie spornym polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczenia społecznego, a dyspozycja art. 14c lit. a rozporządzenia nie znajduje zastosowania do tego stanu faktycznego i prawnego.

W apelacji P. P. sformułował zarzuty naruszenia prawa materialnego i procesowego, kwestionując ustalenia faktyczne i dokonane na ich podstawie

rozważania prawne, w tym przede wszystkim ustalenie, że zawarł umowy cywilnoprawne jako osoba fizyczna, a nie podmiot gospodarczy, jak też błędne przyjęcie, że Sąd orzekający jest związany decyzją litewskiej instytucji ubezpieczeniowej unieważniającej zaświadczenie E 101 LT, podczas gdy unieważnienie to zostało uzyskane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskutek naruszenia procedur i zmuszenia instytucji litewskiej do anulowania zaświadczenia. Domagał się zmiany wyroku i ustalenia, że podlegał ustawodawstwu litewskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresie od 01.03.2009 r. do 31.03.2010 r.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 20 sierpnia 2013 r. oddalił apelację P. P. Sąd drugiej instancji uznał za prawidłowy ustalony stan faktyczny, podzielił również wyrażone przez Sąd pierwszej instancji zapatrywania prawne. W szczególności Sąd Apelacyjny podkreślił, że nie ma podstaw do ustalenia, że umowy o świadczenie usług z dnia 02.01.2009 r. i z dnia 04.01.2010 r. zawarte zostały przez ubezpieczonego w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Już samo oznaczenie stron w umowie wskazuje, że podmiotem był P. P. jako osoba fizyczna. Ponadto z informacji Naczelnika Urzędu Skarbowego w K. wynika, że w 2009 r. odwołujący się osiągnął przychód z trzech tytułów, w tym z działalności wykonywanej osobiście. Sam ubezpieczony przyznał, że przychody z umów zlecenia rozliczał poza działalnością gospodarczą. Uzasadnia to objęcie ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania umów cywilnoprawnych. Sąd drugiej instancji podkreślił przy tym, że zaskarżona przez ubezpieczonego decyzja nie dotyczy podlegania ustawodawstwu litewskiemu. Z decyzji litewskiej instytucji ubezpieczeniowej wynika, że apelujący nie podlega temu ustawodawstwu, a więc w zakresie ubezpieczeń społecznych ma do niego zastosowanie tylko ustawodawstwo polskie.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku P. P., zaskarżając rozstrzygnięcie w całości, zarzucił naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

1/ art. 14c lit. a rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, przez błędną wykładnię i

przyjęcie, że pojęcia „pracownik najemny” oraz „zatrudnienie” obejmują także umowy zawarte przez skarżącego z powiatowym lekarzem weterynarii, a w rezultacie niewłaściwe zastosowanie wobec skarżącego art. 14c lit. a *in fine* rozporządzenia, podczas gdy umowy takie nie mieszczą się w pojęciu pracy najemnej, toteż zastosowanie powinien mieć art. 14c lit. a *in principio* tego rozporządzenia;

2/ art. 14 ust. 2 lit. b i) rozporządzenia Rady nr 1408/71 przez jego zastosowanie, choć nie miał on zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ wobec skarżącego powinien mieć zastosowanie art. 14c lit. a *in principio* tego rozporządzenia;

3/ art. 14c lit. a *in principio* rozporządzenia Rady nr 1408/71 przez jego niezastosowanie, choć skarżący nie wykonywał pracy najemnej w Polsce, a jedynie prowadził w Polsce działalność gospodarczą, pracę najemną wykonywał natomiast na Litwie;

4/ art. 16 ust. 7 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że wykonywanie czynności w ramach umów zawartych ze skarżącym na podstawie art. 16 ust. 1 tej ustawy stanowi zatrudnienie w rozumieniu art. 14c lit. a rozporządzenia Rady nr 1408/71, mimo iż art. 16 ust. 7 ustawy wyraźnie to wyklucza;

5/ art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej przez błędną wykładnię i przyjęcie, że czynności określone w tym przepisie mogą być wykonywane wyłącznie w ramach umowy zawartej z lekarzem weterynarii jako osobą fizyczną, nieprowadzącą działalności gospodarczej;

6/ art. 16 ust. 1 pkt 1a w związku z art. 16 ust. 2a i art. 16 ust. 3 pkt 2 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej przez błędną wykładnię i przyjęcie, że przepisy te dotyczą umów zawartych z osobami fizycznymi prowadzącymi jednoosobową działalność gospodarczą i że stanowią one wyłączną podstawę zawarcia umowy w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, podczas gdy umowa taka może być zawarta z lekarzem weterynarii w ramach prowadzonej przez niego działalności gospodarczej na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

Skarżący zarzucił także naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest art. 12a ust. 7 lit. a rozporządzenia Rady nr

574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia Rady nr 1408/71 w związku z art. 13 ust. 1 i ust. 2 lit. f rozporządzenia Rady nr 1408/71 przez niedochowanie ustalonej w tych przepisach procedury ustalania ustawodawstwa właściwego i wydanie zaświadczenia E 101 PL, mimo obowiązywania litewskiego zaświadczenia E 101 LT, w wyniku czego skarżący podlegał przez kilka miesięcy w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu dwóch różnych państw członkowskich.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy przez stwierdzenie, że skarżący w okresie od 01.03.2009 r. do 31.03.2010 r. podlegał ustawodawstwu litewskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych ewentualnie o uchylenie wyroków Sądów obu instancji oraz zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy do rozpoznania organowi rentowemu, wniósł także o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Wniósł także o zwrócenie się z pytaniami prejudycjalnymi do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o treści wskazanej w punkcie 1 b) - c), to jest: czy lekarz weterynarii prowadzący działalność gospodarczą i świadczący usługi na podstawie umowy, o której mowa w punkcie a) jest pracownikiem najemnym/osobą zatrudnioną w rozumieniu art. 14c lit. a rozporządzenia 1408/71, a zatem czy w przypadku wykonywania równocześnie pracy najemnej w innym Państwie Członkowskim podlega on obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu w tym innym Państwie Członkowskim, czy też w kraju, w którym zamieszkuje, jak też czy art. 12a ust. 7 lit. a rozporządzenia 574/72 w związku z art. 13 ust. 1 i ust. 2 lit. f rozporządzenia 1408/71 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku wydania przez instytucję właściwą do spraw zabezpieczenia społecznego w jednym Państwie Członkowskim zaświadczenia, że osoba wykonująca pracę najemną w tym państwie i prowadząca działalność gospodarczą w innym Państwie Członkowskim podlega ustawodawstwu tego Państwa, stwierdzenie przez instytucję innego Państwa Członkowskiego, iż osoba ta podlega ustawodawstwu tego innego Państwa Członkowskiego wymaga uprzedniego uchylenia wydanego wcześniej zaświadczenia.

W uzasadnieniu ubezpieczony argumentował, że oba Sądy, kwalifikując czynności wykonywane przez niego na podstawie umów o świadczenie usług jako

„pracę najemną” posłużyły się w sprawie niniejszej błędną wykładnią tego pojęcia, ponieważ skarżący świadcząc owe usługi w ramach działalności gospodarczej nie wykonywał pracy najemnej. Także art. 16 ust. 7 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej stwierdza jednoznacznie, że wykonywanie czynności wskazanych w ust. 1 nie stanowi zatrudnienia w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy, a więc skarżący nie mógł być traktowany jako pracownik na gruncie art. 14c lit. a rozporządzenia Rady nr 1408/71. O wykonywaniu umów cywilnoprawnych w ramach działalności gospodarczej świadczy brzmienie art. 16 ust. 1 i 2 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej. Wbrew ustaleniom Sądu, czynności wykonywane przez ubezpieczonego na podstawie umów cywilnoprawnych mogły być realizowane w ramach działalności gospodarczej, o czym przekonuje orzecznictwo sądów administracyjnych, przywołane w skardze. Przedmiotowe umowy „powinny” być zawarte w ramach prowadzonej przez skarżącego działalności, tak też powinny być rozliczane dla celów podatkowych i ubezpieczeń społecznych, a błędne rozliczanie tych umów przez powiatowego lekarza weterynarii nie może stanowić o kwalifikacji prawnej umów dla celów ubezpieczeń społecznych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest bezzasadna.

Przede wszystkim podkreślić należy, że Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, w granicach zaskarżenia z urzędu bierze pod rozwagę tylko nieważność postępowania - art. 398¹³ § 1 k.p.c. Związanie podstawami skargi oznacza, że Sąd Najwyższy nie rozpatruje naruszenia przepisów, których nie wskazano w skardze, za wyjątkiem regulujących nieważność postępowania. Z kolei w § 2 art. 398¹³ k.p.c. ustawodawca ustanowił regułę, że Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi przyjętymi za podstawę rozstrzygnięcia. Zasada ta harmonizuje z normą art. 398³ § 3 k.p.c., zgodnie z którą podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Przytoczone regulacje mają charakter bezwzględny, Sąd Najwyższy orzeka zawsze w obrębie podstawy faktycznej ustalonej w zaskarżonym wyroku i tą podstawą jest związany. Wielokrotnie w orzecznictwie prezentowane były zapatrywania, że Sąd Najwyższy nie rozważa

naruszenia innych przepisów prawa, poza tymi wyraźnie sprecyzowanymi w skardze, choćby ich naruszenie wynikało z wywodów zawartych w uzasadnieniu skargi kasacyjnej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2008 r., II PK 125/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 66). Dopuszczalne jest formułowanie zarzutów popełnienia takich uchybień procesowych, które spowodowały, że stan faktyczny jest niepełny, gdyż w niedostatecznie ustalonym stanie faktycznym z reguły nie jest możliwa właściwa subsumcja, lecz w przedmiotowej skardze nie zostały postawione zarzuty naruszenia prawa procesowego przez Sąd drugiej instancji, co obliguje Sąd Najwyższy do przyjęcia, że stan faktyczny jest prawidłowy i wiążący. Sąd Najwyższy dostrzega, że skarżący podniósł zarzut naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie art. 12a ust. 7 lit. a rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 w sprawie wykonywania rozporządzenia (EWG) nr 1408/71, jednakże zarzut ten dotyczy postępowania administracyjnego prowadzonego przez organ rentowy, a nie wad postępowania sądowego, toteż zarzut ten nie może służyć do podważenia ustalonego stanu faktycznego.

Konieczność podkreślenia związania Sądu Najwyższego podstawami skargi kasacyjnej w przedmiotowej sprawie podyktowana została sposobem skonstruowania zarzutów w ramach podstaw skargi. Postawione zarzuty błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania prawa materialnego są chybione przede wszystkim dlatego, że ignorują dokonane ustalenia faktyczne, chociaż te nie podlegają weryfikacji w postępowaniu kasacyjnym. Ustalonej w podstawie faktycznej okoliczności, że P. P. w dniu 2 stycznia 2009 r. i w dniu 4 stycznia 2010 r. zawarł umowy cywilnoprawne z Powiatowym Lekarzem Weterynarii w K. jako osoba fizyczna - wyznaczony lekarz weterynarii, skarżący przeciwstawił niedopuszczalne w postępowaniu kasacyjnym twierdzenia, że zawarł te umowy jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą. Zarzuty naruszenia prawa materialnego muszą być uznane za nieusprawiedliwione, skoro opierają się na niewłaściwej subsumcji prawa materialnego do okoliczności, która w ogóle nie została ustalona w postępowaniu przed Sądami obu instancji. W tym kontekście zdziwienie budzi formułowane na etapie postępowania kasacyjnego twierdzenie, że umowy cywilnoprawne „powinny” być zawarte w ramach prowadzonej przez skarżącego działalności, co wskazuje, że ubezpieczony ma świadomość, iż tak

zawarte nie były. Przyznał zresztą ten fakt w postępowaniu odwoławczym. Przypomnienia wymaga, że z podstawy faktycznej jasno wynika, iż od 2009 r. na dalsze zawieranie umów o świadczenie usług weterynaryjnych z P. P., jako podmiotem gospodarczym, kategorycznie nie wyrażał już zgody Powiatowy Lekarz Weterynarii w K.

W myśl unormowania z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j.: Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.) obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym podlegają osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Wykonywanie pracy na podstawie takiej umowy nie stanowi odrębnego tytułu do ubezpieczeń, jeżeli ma miejsce w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej. Wówczas tytułem do ubezpieczeń jest działalność gospodarcza. Jeśli zaś przedsiębiorca zawiera umowę cywilnoprawną jako osoba fizyczna, nie jako podmiot gospodarczy, to wykonywanie takiej umowy obok działalności skutkuje zbiegiem odrębnych podstaw podlegania ubezpieczeniom społecznym - art. 9 ust. 2 i ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Ocena charakteru prawnego umów zlecenia, jako tytułów do ubezpieczeń, zawieranych przez lekarzy weterynarii na podstawie tzw. wyznaczenia, stanowiła przedmiot wielu orzeczeń sądowych. I tak w wyroku z dnia 23 czerwca 2009 r., III UK 24/09 (LEX nr 518053) Sąd Najwyższy wywiódł, że wykonywanie czynności w zakresie Inspekcji Weterynaryjnej nie stanowi samodzielnej podstawy podlegania ubezpieczeniom społecznym, jeżeli są one wykonywane w ramach prowadzonej przez przedsiębiorcę pozarolniczej działalności gospodarczej. Stanowisko to Sąd Najwyższy w składzie rozpatrującym przedmiotową skargę w pełni podziela. Natomiast w wyroku z dnia 11 sierpnia 2009 r., III UK 27/09 (LEX nr 533671) Sąd Najwyższy stwierdził, że nie można zaakceptować stanowiska, że lekarz weterynarii, świadczący usługi na podstawie tzw. umów z wyznaczenia zawartych z powiatowym inspektorem weterynarii nie może tych usług wykonywać w ramach działalności gospodarczej - dlatego, że przychody z działalności wykonywanej przez osobę wyznaczoną do wykonywania określonych czynności pod nadzorem i w imieniu Inspekcji Weterynaryjnej należy traktować jako przychody z działalności

wykonywanej osobiście - ponieważ przepisy o podatku dochodowym od osób fizycznych nie kreują podstaw podlegania ubezpieczeniom społecznym, czyni to suwerennie ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Pogląd ten zachowuje aktualność, znalazł szerokie rozwinięcie w motywach wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2010 r., I UK 209/10 (LEX nr 738525). Innymi słowy, określenie rodzaju przychodu do opodatkowania należy do materii podatkowej, a obowiązki podatkowe skarżącego nie były przedmiotem sporu. Wprawdzie Sąd Apelacyjny odwołał się do sposobu rozliczania podatku dochodowego przez P. P., jednakże nie stanowiło to samodzielnej podstawy ustalenia, że ubezpieczony zawarł sporne umowy zlecenia jako osoba fizyczna. Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że oddzielić należy opodatkowanie lekarzy weterynarii od kwestii podstawy podlegania ubezpieczeniom społecznym. Dokonana w art. 13 pkt 6 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j.: Dz.U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.) kwalifikacja przychodu z umów cywilnoprawnych zleconych przez niektóre organy władzy lub administracji państwowej albo samorządowej, jako przychodu z działalności wykonywanej osobiście, nie wyłącza podstawy ubezpieczeń społecznych, jaką jest prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, w zakresie której realizowane są umowy zlecenia. Z kolei o tym, czy dana umowa cywilnoprawna została zawarta i wykonywana w ramach działalności gospodarczej czy też poza nią, świadczą okoliczności konkretnego przypadku, a więc przede wszystkim treść umowy oraz wola stron nawiązania i pozostawania w określonym stosunku prawnym. Jak wynika z treści umów zawartych przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w K. i P. P. w 2009 r. i 2010 r., czynności w nich opisane zostały zlecone skarżącemu jako osobie fizycznej - lekarzowi weterynarii. Takie są ustalenia faktyczne w sprawie niniejszej, wiążące dla Sądu Najwyższego. Skoro ubezpieczony był stroną umów zlecenia jako osoba fizyczna, nie jako podmiot gospodarczy, to sporne umowy zlecenia stanowiły odrębny tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym określonym w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu - art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j.: Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.). Fakt opłacania

składek na ubezpieczenia społeczne z innego tytułu, niż umowa cywilnoprawna, nie ma znaczenia dla ustalenia podlegania tym ubezpieczeniom z określonych tytułów.

Odnosząc się do zarzutów niewłaściwego zastosowania i błędnej wykładni prawa materialnego - art. 16 ust. 7, art. 16 ust. 1 pkt 1, art. 16 ust. 1 pkt 1a w związku z art. 16 ust. 2a i art. 16 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (t.j.: Dz.U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 ze zm.) skonstatować należy, że przepisy tej ustawy w ogóle nie zajmują się klasyfikacją, czy tym bardziej kreowaniem tytułów podlegania ubezpieczeniom społecznym. Przepis art. 16 ust. 1 tej ustawy przewiduje możliwość wyznaczenia, w drodze decyzji (ust. 2), przez powiatowego inspektora weterynarii do wykonywania ustawowych zadań Inspekcji Weterynaryjnej, lekarza niebędącego pracownikiem tej Inspekcji. Z ust. 7 art. 16 wynika, że wykonywanie takich czynności nie stanowi zatrudnienia w rozumieniu Kodeksu pracy. Powiatowy lekarz weterynarii może wyznaczyć do wykonywania czynności, wskazanych w art. 16 ust. 1 ustawy, lekarzy weterynarii posiadających prawo wykonywania zawodu, którzy legitymują się określonym stażem i praktyką w wymiarze przewidzianym w rozporządzeniu z dnia 22 kwietnia 2004 r. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie zakresu czynności wykonywanych przez osoby niebędące pracownikami Inspekcji Weterynaryjnej oraz kwalifikacji tych osób (Dz.U. Nr 89, poz. 860 ze zm.). Decyzja powiatowego inspektora weterynarii jest aktem zlecenia funkcji administracji publicznej, dotyczy ustawowych kompetencji organu administracji, stanowi rodzaj pełnomocnictwa administracyjnego, a zlecone funkcje są wykonywane w imieniu oraz na rachunek i ryzyko organu, któremu są ustawowo przypisane (tak Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 5 lipca 2012 r., II OSK 676/11, Legalis nr 793844). Przy wykonywaniu usług weterynaryjnych, wynikających z wyznaczenia, lekarze weterynarii podlegają ochronie prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych. Jednakże warunkiem niezbędnym do wykonywania czynności wynikających z decyzji jest zawarcie odpowiedniej umowy. Decyzja o wyznaczeniu lekarza weterynarii nie zajmuje się w ogóle podstawą świadczenia usług, ta zostaje określona odrębną umową (art. 16 ust. 3). Nie ma przeszkód prawnych, aby umowa cywilnoprawna została zawarta z lekarzem weterynarii jako osobą fizyczną o określonych kwalifikacjach, która odrębnie prowadzi pozarolniczą działalność

gospodarczą w postaci zakładu leczniczego dla zwierząt. Umowa taka może być również zawarta z lekarzem weterynarii jako podmiotem gospodarczym, który zlecone czynności realizuje w zakresie prowadzonej działalności. Decydująca jest wola stron, które zawierają umowę konkretnej treści. Przepis art. 16 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej wprost potwierdza powyższe wnioski regulując, że wykonywanie czynności, o których mowa w ust. 1, następuje po zawarciu przez powiatowego lekarza weterynarii umowy z: 1) osobami, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, 2) podmiotem prowadzącym zakład leczniczy dla zwierząt, w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1a; przy czym w ust. 1 pkt 1 i 2 oraz w ust. 1 pkt 1a ustawodawca enumeratywnie wymienił konkretne czynności i zadania, które powiatowy lekarz weterynarii może zlecić. Przepis art. 16 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej stanowi zatem podstawę prawną do zawierania umów o świadczenie usług zarówno z lekarzami weterynarii - osobami fizycznymi, jak i z lekarzami weterynarii - podmiotami gospodarczymi. Kasacyjne zarzuty obraży art. 16 ust. 7, art. 16 ust. 1 pkt 1, art. 16 ust. 1 pkt 1a w związku z art. 16 ust. 2a i art. 16 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004r. o Inspekcji Weterynaryjnej mogłyby zostać uznane za usprawiedliwione tylko pod warunkiem, że stroną spornych umów cywilnoprawnych był P. P. jako przedsiębiorca, jednakże ten warunek nie zachodzi.

Zupełnie chybione są zarzuty obraży prawa materialnego: art. 14c lit. a rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r., art. 14 ust. 2 lit. b i) oraz art. 14c lit. a *in principio* tego rozporządzenia. Stosownie do generalnej zasady wspólnotowej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, wynikającej z art. 13 ust. 1 oraz art. 13 ust. 2 lit. a rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób pracujących na własny rachunek i członków ich rodzin przemieszczających się w obrębie Wspólnoty (Dz.U.U.E.L.71.149.2, Dz.U.U.E-sp.05-1-35m), ustalanie właściwego ustawodawstwa odbywa się według zasady miejsca wykonywania pracy oraz zasady podlegania jednemu ustawodawstwu. Wyłączona jest przy tym możliwość ustalania prawa właściwego w inny sposób, niż wskazany przez normy dotyczące koordynacji systemów. Jednakże, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6

czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 47), stosunek prawny, na podstawie którego powstaje tytuł ubezpieczenia społecznego oraz sam stosunek ubezpieczenia społecznego, to dwie niezależne więzi prawne, które mogą podlegać prawu różnych państwa członkowskich, przy czym generalnie stosunek ubezpieczenia społecznego podlega prawu miejsca wykonywania pracy. W motywach przywołanego wyroku Sąd Najwyższy wskazał również, że pojęcie „pracy najemnej”, jako określające tytuł ubezpieczenia społecznego, rozumiane jest i tłumaczone według prawa miejscowego. W polskim systemie ubezpieczeń społecznych za osoby wykonujące taką pracę uważa się pracowników, ale także zleceniobiorców oraz osoby, które wykonują umowy o świadczenie usług, do których to osób znajdują zastosowanie odpowiednio przepisy o umowie zlecenia (art. 750 k.c.).

Organ rentowy decyzją z dnia 14 marca 2011 r. ustalił, że P. P. podlegał ustawodawstwu polskiemu, gdyż w okresie spornym zamieszkiwał i wykonywał w Polsce pracę na podstawie umów zlecenia jako osoba fizyczna. Mając na uwadze prawidłowość ustaleń dotyczących charakteru tych umów, co wynika z wyżej poczynionych rozważań, skarżący posiadał tytuł ubezpieczeń społecznych wymieniony w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Jednakże w dniu 1 marca 2009 r. P.P. zawarł umowę o pracę, która miała być świadczona na Litwie, zaś w dniu 18 marca 2009 r. litewska instytucja ubezpieczeniowa wydała zaświadczenie E 101 LT dotyczące ustawodawstwa właściwego w zakresie zabezpieczenia społecznego stwierdzając, że w okresie od 01.03.2009 r. do 01.03.2012 r. P. P. podlega ustawodawstwu litewskiemu. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie miał oczywiście kompetencji do oceny charakteru stosunku prawnego, kreującego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym kraju Wspólnoty, jak też do oceny zaistnienia samego stosunku ubezpieczenia społecznego. Ocena ta mogła być dokonana tylko przez właściwą instytucję ubezpieczeniową w kraju miejsca świadczenia pracy, w tym przypadku instytucję litewską. Istnienie tytułu ubezpieczenia społecznego za granicą wyklucza dokonywanie ustaleń przeciwko dowodowi ubezpieczenia społecznego w innym państwie (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010 r., II UZP 2/10, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 216). Z prawidłowo przywołanych przez skarżącego

przepisów wykonawczych wynika, że jeśli instytucja ubezpieczeniowa miejsca zamieszkania osoby, wskazującej na tytuł ubezpieczenia w innym państwie, ma wątpliwości co do ustalenia ustawodawstwa właściwego, winna zwrócić się do instytucji innego państwa Wspólnoty o niezbędne wyjaśnienia. W przypadku wydania zaświadczenia E 101 instytucja państwa członkowskiego może zwrócić się o wycofanie tego dokumentu, wówczas instytucja wydająca dokument ponownie rozpatruje podstawy jego wystawienia i w stosownych przypadkach wycofuje zaświadczenie. Tak też postąpił Zakład Ubezpieczeń Społecznych i w rezultacie jego wystąpienia litewska instytucja ubezpieczeniowa unieważniła zaświadczenie E 101 LT z dnia 18 marca 2009 r., o czym powiadomiła Zakład w marcu 2011 r., a zatem przed wydaniem spornej decyzji z dnia 14 marca 2011 r. W tych okolicznościach nie ma zastosowania do skarżącego, jak się tego domaga, regulacja zawarta w art. 14c lit. a) rozporządzenia Rady nr 1408/71, według której osoba będąca równocześnie pracownikiem najemnym na terytorium jednego Państwa Członkowskiego i prowadząca działalność na własny rachunek na terenie innego Państwa Członkowskiego podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, na którego terytorium wykonuje pracę za wynagrodzeniem - co miałyby skutkować podleganiem ustawodawstwu litewskiemu. Skoro litewska instytucja ubezpieczeniowa unieważniła zaświadczenie E 101 E, to brak jest podstaw do uznania, że w okresie od 1 marca 2009 r. P. P. podlegał w zakresie zabezpieczenia społecznego ustawodawstwu litewskiemu oraz że był stroną stosunku prawnego, kreującego tytuł ubezpieczenia na Litwie. Do oceny tych więzi uprawniony był bowiem tylko organ litewski. Zaświadczenie wydane przez instytucję danego Państwa Członkowskiego musi być uwzględnione przez właściwą instytucję oraz sądy innego Państwa Członkowskiego dopóki nie zostanie wycofane lub nie zostanie stwierdzona jego nieważność (tak Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z dnia 6 września 2011 r., I UK 84/11 (LEX nr 1102996)). Skoro zaświadczenie instytucji litewskiej zostało wycofane, to oznacza, że P. P. od 1 marca 2009 r. nie podlegał ubezpieczeniu według ustawodawstwa litewskiego, toteż słusznie uznał Sąd Apelacyjny, że musi podlegać ubezpieczeniu na podstawie ustawodawstwa polskiego, gdyż w okresie od 01.03.2009 r. do 31.03.2010 r. wykonywał w Polsce działalność gospodarczą oraz dodatkowo pracę na zlecenie.

Nie jest również usprawiedliwiony kasacyjny zarzut naruszenia przepisów postępowania, to jest art. 12a ust. 7 lit. a rozporządzenia Rady nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia Rady nr 1408/71 w związku z art. 13 ust. 1 i ust. 2 lit. f rozporządzenia Rady nr 1408/71, przez niedochowanie ustalonej w tych przepisach procedury ustalania ustawodawstwa właściwego i wydanie zaświadczenia E 101 PL, mimo obowiązywania litewskiego zaświadczenia E 101 LT. Przede wszystkim zarzut ten dotyczy postępowania administracyjnego, a nadto postępowanie sądowe, w którym zapadł wyrok objęty skargą kasacyjną, zainicjowane zostało odwołaniem od decyzji z dnia 14 marca 2011 r. Formularz E 101, stanowiący poświadczenie dotyczące ustawodawstwa właściwego, o którym traktują przepisy rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia nr 1408/71, stanowi na gruncie prawa polskiego władcze rozstrzygnięcie organu rentowego, co do objęcia danej osoby polskim systemem ubezpieczeń. Ocenę charakteru prawnego zaświadczenia dotyczącego ustawodawstwa właściwego przedstawił Sąd Najwyższy w przywołanej uchwale z dnia 18 marca 2010 r. stwierdzając, że wydanie, jak i odmowa wydania przez ZUS zaświadczenia dotyczącego ustawodawstwa właściwego następuje w drodze decyzji (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2011 r., I UK 403/10, OSNP 2012 nr 13-14, poz. 178). Poświadczenie ustawodawstwa właściwego jest decyzją deklaratywną wydawaną na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którym Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących przebiegu ubezpieczeń społecznych. Dopóki istnieje ważne poświadczenie, to sądy są nim związane, tak jak każdą inną decyzją ostateczną (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 173/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 78). Zaświadczenie E 101 PL z dnia 30 kwietnia 2010 r. o podleganiu ustawodawstwu polskiemu, mające charakter decyzji, nie zostało zakwestionowane stosownym odwołaniem, toteż ma moc wiążącą i zupełnym nieporozumieniem jest próba jego weryfikacji, przez formułowanie zarzutów kwestionujących prawidłowość procedury jego wydania, w skardze kasacyjnej od wyroku wydanego w sprawie niniejszej. Tym bardziej nie występuje w przedmiotowej sprawie jakakolwiek potrzeba wykładni art. 12a ust. 7 lit. a rozporządzenia Rady nr 574/72, wymagająca wystąpienia z

pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, podobnie art. 14c lit. a rozporządzenia Rady nr 1408/71, który w prawidłowo ustalonym stanie faktycznym nie miał zastosowania.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.